

ANALIZA E REZULTATEVE TË VROJTIMIT TË TURIZMIT PËR VITIN 2004

Vrojtuesi-Banka e Shqipërisë.
Intervistuesi-Intervistuesi në terren, nën drejtimin e INSTAT.
Anketim-Intervistimi në terren.

1. Metodologjia e vrojtimit

Metodologjia është paraqitur sipas hapave në të cilët është kryer çdo fazë e vrojtimit që nga viti 1999.

Vrojtuesi-Banka e Shqipërisë.

Intervistuesi-Intervistuesi në terren, nën drejtimin e INSTAT.

Anketim-Intervistimi në terren.

a - Qëllimi i vrojtimit - Qëllimi i këtij vrojtimi është mbledhja e informacionit mbi ditëqëndrimin mesatar dhe shpenzimet mesatare ditore të turistëve rezidentë dhe jorezidentë, gjatë udhëtimeve të tyre përkatësisht jashtë dhe brenda Shqipërisë.

b - Përcaktimi i popullatës dhe i pikave të intervistimit - Popullata që synohet të mbulohet nëpërmjet këtij vrojtimi përbëhet nga dy grupe. Njëri është grupi i turistëve rezidentë (me kombësi shqiptare ose jo) që kthehen nga udhëtimi jashtë shtetit për qëllime turizmi; dhe tjetri është grupi i turistëve jorezidentë (me kombësi shqiptare ose jo), që largohen nga Shqipëria pas një udhëtimi turistik.

Pikat në të cilat kryhet intervistimi janë kufijtë doganorë të Republikës së Shqipërisë. Duke shfrytëzuar të dhënat e Ministrisë së Rendit Publik mbi numrin e hyrje-daljeve në territorin e Republikës së Shqipërisë (të dhënat për vitin 2003), si dhe duke siguruar një përfaqësim në rreth 80 për qind të këtij fluksi, përcaktohen pikat për intervistim.

c - Zgjedhja e mostrës për intervistim - Zgjedhja e popullatës për vrojtim përcaktohet nisur nga regjistrimet e Ministrisë së Rendit Publik mbi fluksin e hyrje-daljeve në kufijtë e Republikës së Shqipërisë, për vitin 2003. Për përcaktimin e vëllimit të zgjedhjes (mostrës) për çdo pikë kufitare kemi përdorur metodën e zgjedhjes *tipike proporcionale*, si mënyra më e përshtatshme për rastin tonë me të dhëna të grupuara.

d - Përpunimi i të dhënave - Hedhja dhe përpunimi i të dhënave realizohen pranë Bankës së Shqipërisë nga operatorë dhe nga specialistë të Zyrës së Bilancit të Pagesave. Para se të fillojë përpunimi, bëhet pastrimi i të dhënave nga vlerat ekstreme si edhe konvertimi në dollarë i shumave të raportuara në monedha të ndryshme, si dhe konvertimi i muajve në ditë. Shpeshherë, përpunimi i të dhënave kombinohet me verifikimin e pyetësorëve të plotësuar për të përcaktuar më mirë llojin e turistit dhe veçoritë e tij.

Problematika

1. Statistikat mbi hyrje-daljet e turistëve sigurohen nga Ministria e Rendit Publik katër herë në vit. Kriteri mbi të cilin ndërtohen këto statistika, është ai i kombësisë dhe jo ai i rezidencës, që do të ishte në përputhje me kërkesat e bilancit të pagesave. Në pamundësi për të ndryshuar kriterin e regjistrimit të udhëtarëve nëpër porte, është pranuar si popullatë ajo e siguruar nga Ministria e Rendit Publik. Në këto kushte, këto statistika modifikohen për t'u përafuar me popullatën e kërkuar nga vrojtimi. Modifikimi nënkupton kryesisht korrigjimin e numrit të shqiptarëve që hyjnë në Shqipëri, nën supozimin që një pjesë e tyre janë rezidentë jashtë dhe nuk mund të klasifikohen si turistë rezidentë që kthehen nga udhëtimi. Për arsyen e lartpërmendur, në analizën e mëposhtme termat e përdorur do të jenë "turistë shqiptarë" dhe "turistë të huaj" në vend të turistëve "rezidentë" dhe "jorezidentë".

2. Pavarësisht nga trainimi i intervistuesve, plotësimi i pyetësorëve ka paraqitur jo rrallë probleme të konceptimit nga ana e intervistuesve. Për shembull, edhe pse intervistuesve iu kërkohet (edhe nga pyetësi) të bëjnë seleksionimin e turistëve sipas vendit të rezidencës, pra Shqipëri ose vend tjetër, ata vazhdojnë të drejtohen tek turistët e huaj për të plotësuar pyetësorët për jorezidentët dhe tek turistët me kombësi shqiptare (duke përfshirë edhe emigrantët shqiptarë) për pyetësorët e destinuar për rezidentët. Cilësia e përgjigjeve për pyetjet sasiore është vështirë të kontrollohet, për shkak të pamundësisë për të siguruar këtë informacion apo çfarëdolloj informacioni të ngjashëm me këtë, nga burime të tjera. Për shembull, nëse një pyetësor tregon se një turist jorezident ka shpenzuar 10,000 usd gjatë një qëndrimi njëjavor në Shqipëri, për vrojtuesin është e pamundur të verifikojë vërtetësinë e pohimit apo të përcaktojë nëse problemi rrjedh nga intervistuesi, që mund ta ketë plotësuar vetë pyetësorin apo nga vetë i intervistuari, që fare mirë mund të mos thotë të vërtetën. Megjithatë, për të minimizuar gabimet, vrojtuesit, gjatë përpunimit të rezultateve, bëjnë pastrimin e të dhënave nga shifrat që duket se janë larg pjesës më të madhe të përgjigjeve, pra nga vlerat ekstreme.

2. Rezultatet e vrojtimit për vitin 2004.

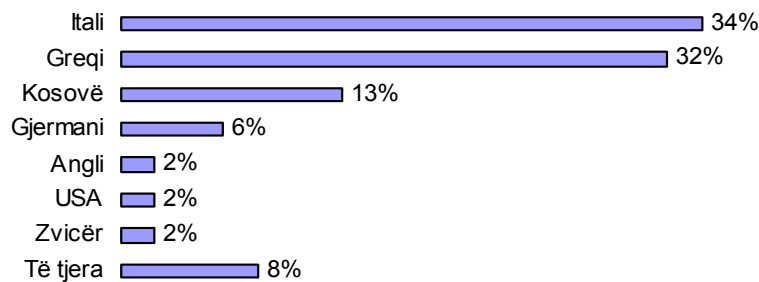
Megjithëse numri i udhëtarëve të huaj që vizitojnë Shqipërinë është i vogël krahasuar me destinacionet kryesore të Evropës, vitet e fundit janë karakterizuar nga një ecuri pozitive në terma të rritjes së numrit të vizitorëve të huaj. Sipas statistikave të Ministrisë së Rendit Publik, numri i shtetasve të huaj në hyrje është rritur me një ritëm mesatar vjetor prej 20 për qind, nga viti 2000 në 2004. Fluksi hyrës i shtetasve të huaj, përgjatë vitit 2004, u rrit me 16 për qind kundrejt vitit të kaluar. Udhëtarët të cilët kanë prekur tranzit territorin shqiptar për vitin 2004, vlerësohen në 12 për qind të totalit. Për vitin 2003 numëroheshin rreth 112 mijë udhëtarë tranzit ose 20 për qind e totalit të hyrjes së shtetasve të huaj. Fluksi i shtetasve shqiptarë të cilët udhëtojnë jashtë vendit, ka ardhur gjithashtu në rritje.

Rritja vjetore për vitin 2004 vlerësohet 25 për qind, ndërsa rritja e mesatare për periudhën 2000-2004 vlerësohet 12 për qind.

Për mbledhjen e informacionit sasior dhe cilësor janë vrojtuar shtetasit shqiptarë dhe të huaj në kufijtë doganorë të Republikës së Shqipërisë. Të dhënat sasiore mbi vlerësimin e shpenzimeve mesatare ditore si dhe vlerësimin e ditëqëndrimit mesatar për turistë të huaj dhe shqiptarë (këto për qëllime udhëtimi biznesi dhe personale), kanë lidhje direkte me përpilimin e bilancit të pagesave.

Përsa i përket kombësisë së turistëve të huaj (ku termi "i huaj" reflekton rezidencën), në këtë grup bëjnë pjesë një numër i konsiderueshëm vizitorësh shqiptarë me banim jashtë. Prania e tyre varion përgjatë tremujorëve, duke përfaqësuar në një interval 40-55 për qind totalin në sezone pushimesh dhe në intervalin 25-35 për qind në periudhat e tjera të vitit. Ka mëse dy vjet që Shqipëria predominohet nga një fluks i vizitorëve kosovarë. Më parë pjesa më e madhe e vizitorëve të huaj vinin nga vendet fqinje, kryesisht nga Italia dhe Greqia.

Grafik 1. Hyrjet e shtetasve të huaj dhe emigrantë sipas shteteve.

Konflikti në Kosovë (1999) dhe ardhja e mijëra kosovarëve në Shqipëri, e ekspozoi këtë të fundit në sytë e kosovarëve. Pas kthimit të kosovarëve në tokën e tyre dhe rifillimit të një jete normale, proces që zgjati për rreth dy vjet, Shqipëria filloi të shihte flukse të pazakonta të hyrjeve të kosovarëve, sidomos në periudhat e pushimeve. Kjo u shoqërua gjithashtu, edhe me fluksin e shqiptarëve të Maqedonisë si pasojë e konflikteve në vend.

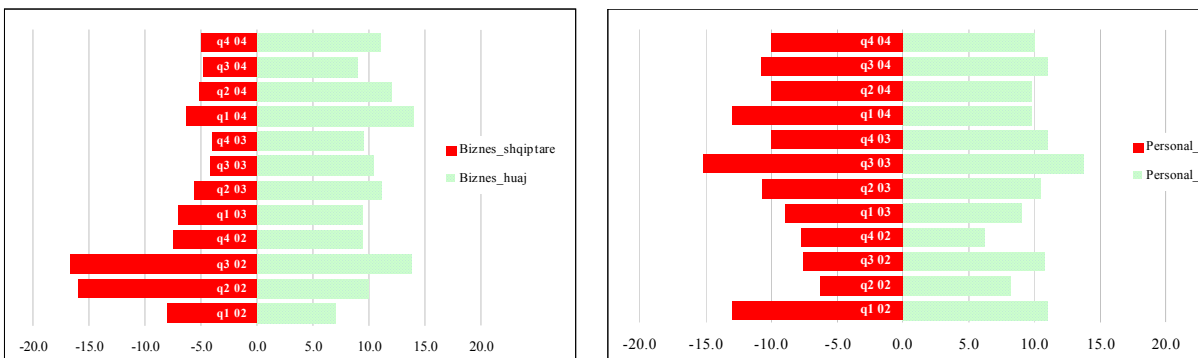
Shpenzimet në valutë të udhëtarëve shqiptarë jashtë vendit kanë shkuar kryesisht për vendet fqinje si Italia, Greqia dhe Kosova. Konkretisht për arsye biznesi 20 për qind e udhëtarëve shkojnë në Kosovë, 20 për qind në Itali dhe 50 për qind në Greqi. Kurse për arsye personale (pushime) 10 për qind në Kosovë, 40 për qind në Greqi dhe 35 për qind në Itali.

Arsyet e udhëtimit

Arsyet e udhëtimit të vizitorëve të huaj në Shqipëri kushtëzohen nga periudhat e vitit. Periudha e verës karakterizohet nga turistë që udhëtojnë për pushime, ndërkohë që pjesa tjetër e vitit karakterizohet nga turistë që lëvizin për qëllime biznesi dhe për qëllime të tjera. Kështu, mesatarisht 80 për qind e vizitorëve udhëtojnë në Shqipëri për qëllime personale dhe 20 për qind për qëllime biznesi. Analizë e njëjtë mund të bëhet dhe për turistët shqiptarë që udhëtojnë jashtë kufijve të Shqipërisë. Kështu mesatarisht 30-40 për qind udhëtojnë për qëllime biznesi dhe 60 për qind për qëllime të tjera.

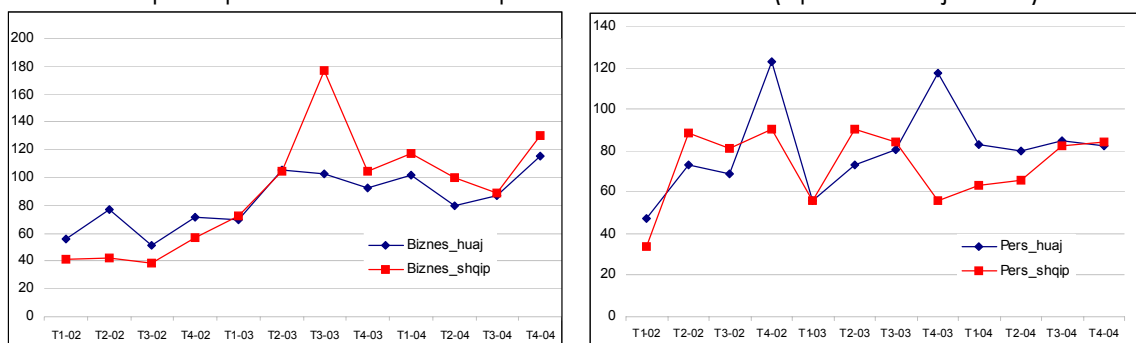
Grafiku i mëposhtëm paraqet ditëqëndrimin mesatar për turistët e huaj dhe shqiptarë, sipas qëllimit të udhëtimit për periudhën 2002-2004. Vërehet se ditëqëndrimi i turistëve shqiptarë jashtë ka ardhur duke u ulur për ata që udhëtojnë për qëllime biznesi dhe duke u rritur për ata që udhëtojnë për qëllime personale. Për turistët e huaj, qëndrimi në të dyja rastet luhet tek 10 ditë.

Grafik 2. Ditëqëndrimi mesatar për turistët shqiptarë dhe të huaj sipas qëllimit të udhëtimit për vitet 2002-2004 (sipas tremujorëve).

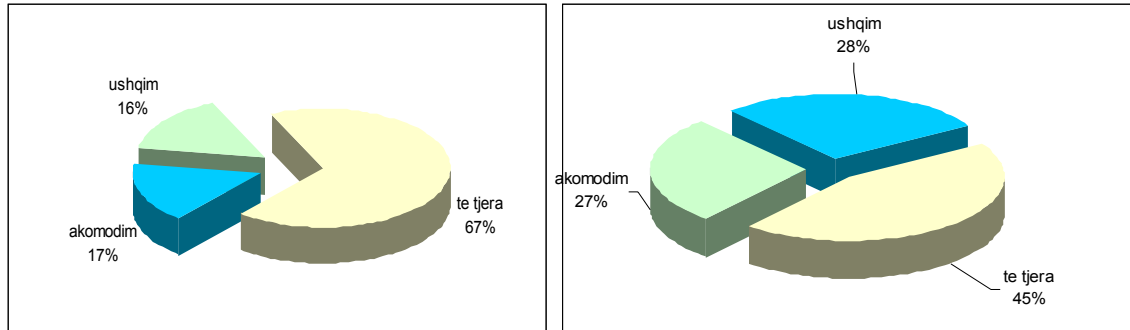
Nga analiza e rezultateve të vrojtit, përsa i përket shpenzimeve mesatare ditore gjatë vitit 2004, shpenzimet e udhëtarëve të huaj për qëllime biznesi në Shqipëri kanë ardhur në rritje, ndërkohë që kategoria biznes e udhëtarëve shqiptarë jashtë, ka shfaqur shpenzime relativisht më të ulëta krahasuar me një vit më parë. Ndërkohë që, shpenzimet mesatare vjetore për qëllime personale kanë ardhur lehtësisht në rritje, si për udhëtarët e huaj ashtu edhe për ata shqiptarë.

Grafik 3. Shpenzimet mesatare ditore për turistët shqiptarë dhe të huaj sipas qëllimit të udhëtimit për vitet 2002-2004 (sipas tremujorëve).

Për të analizuar aspekte cilësore të sjelljes së turistëve të huaj në vend dhe anasjelltas konsiderohen aspekte të tjera të vrojtimit, si diversifikimi i shpenzimeve në akomodim, ushqim dhe shpenzime të tjera; vendi i rezidencës së turistëve të huaj etj..

Grafik 4. Struktura e shpenzimeve të emigrantëve dhe udhëtarëve të huaj në Shqipëri.

Vihet re që kategoria "shpenzime të tjera" ka peshë të konsiderueshme për të dy grupimet e turistëve. Gjithashtu, nisur nga fakti që emigrantët përgjithësisht shfaqin sjelljen e turizmit familiar, shpenzimet për akomodim dhe ushqim të kësaj kategorie zënë një peshë më të vogël në totalin e shpenzimeve krahasimisht me turistët e huaj.

Ndërkohë, përsa i përket shpërndarjes strukturore të shpenzimeve të bëra nga udhëtarët shqiptarë jashtë, sjellja është e ngjashme me atë të emigrantëve. Kështu, nga rezultatet e vrojtimit, mesatarisht për vitin 2004 rreth 17 për qind e shpenzimeve jashtë ka shkuar për akomodim, rreth 16 për qind për ushqim dhe 67 për qind për të tjera (pazare etj.).

Aneks - Fjalor

Rezident- individë ose kompani që e kanë qendrën e interesit ekonomik brenda territorit ekonomik të shtetit i cili harton statistikën (në rastin tonë, të Shqipërisë). Në lidhje me kategorinë e shërbimeve të turizmit, në të cilën aktorët janë *individët që udhëtojnë*, qendra e interesit ekonomik është shteti, në të cilin individët konsumojnë mallra dhe shërbime si edhe marrin pjesë në procesin e prodhimit të këtyre të mirave.

Udhëtarë - Sipas FMN-së, janë individët që qëndrojnë jashtë vendit për më pak se një vit për çdo qëllim tjetër përveçse: (a) për të punuar në një bazë ushtarake, ambasadë e të tjera agjenci qeveritare, ose (b) për të shoqëruar ose për të qenë nën varësinë direkte të individëve të kategorisë (a) apo (c) për t'u angazhuar direkt në aktivitet prodhues për një njësi rezidente të ekonomisë në fjalë.

Turistë – Udhëtarë, të cilët kalojnë të paktën një natë në vendin që vizitojnë.

“Turizëm” në gjuhën e bilancit të pagesave – Përbërës i bilancit të pagesave në të cilin regjistrohen transaksionet në mallra dhe shërbime të lidhura me *shpenzimet e turistëve*. Sipas manualit të FMN-së, këto transaksione regjistrohen në debinë dhe kredinë e zërit “udhëtime”.

Shpenzimet e turistëve - Shpenzimet totale në mallra dhe shërbime të bëra nga një udhëtar ose për llogari të një udhëtari, për dhe gjatë udhëtimit dhe qëndrimit në destinacion.

Udhëtim personal – Shpenzime të bëra nga individë që shkojnë jashtë për qëllime të ndryshme nga biznesi. Këtu përfshihen pushimet dhe aktivitete të tjera argëtuese dhe kulturore, vizita tek miqtë dhe të afërmit, udhëtime për qëllime pelegrinazhi dhe arsye të tjera fetare, edukim, trajtim shëndetësor etj..

Udhëtim biznesi – Përfshin shpenzime të bëra nga: a) individë që shkojnë në një vend të ndryshëm nga ai ku punojnë zakonisht, me qëllim që të ndërmarrin çfarëdolloj aktiviteti profesional: shitje, takime pune etj.. b) punëtorë sezonalë dhe kufitarë.